

Életben maradni

A Finn–Magyar Társaság ügyvezető igazgatója Budapesten

Csupa mosoly, szőke asszony. Összefutunk a Közép-európai Kulturális Intézet titkársága előtt, de még nem találkoztunk, így nem tudom, hogy ő az, akivel beszélgetni fogok. Szóba elegyedek mellettem valakivel, akaratlanul is hallom, és eldöntöm magamban, hogy valószínűleg nem ő az interjúalany. Úgy beszél magyarul, mint akármelyikünk, illetve ízes, enyhe tájszóval. Azon töröm a fejem, vajon melyik tájegységünkre való. Azután kiderül, hogy mégiscsak ő Marjatta Manni-Hämäläinen, a Finn Magyar Társaság ügyvezető igazgatója.

A Helsinki Egyetem magyar lektorátusán és filmekből tanult meg magyarul. Finn szakosként kötelezően választania kellett még egy finnugor nyelvet, és ő a miénk mellett döntött. Gaál István *Sodrásban* és Jancsó Miklós *Szegénylegények* című filmje miatt. Marjatta „filmbolond” – állítja magáról –, és ez a két film elemi erővel hatott rá. Rendszeresen jön a februári szemléinkre, néz játék- és dokumentumfilmeket egyaránt. Sokat lehet tanulni abból, amiről szólnak, és amiről nem szólnak – mondja. Arról beszél, hogy a finnek néhány szó kivételével semmit sem értenek a magyarból (és fordítva), egy finn meg egy magyar mégis azonnal egymásra talál a legnagyobb társaságban is. Hogy miért? Rejtély, de általában így van.

Marjatta Manni-Hämäläinen most producerként érkezett hozzánk. A magyar kultúrát, nyelvet, embereket népszerűsítő televízió-, illetve videósorozatot készít munkatársaival. A filmeket felkínálják a finn állami televíziónak, az YLE-nek és más európai országok televízióinak is. Májusban jöttek forgatni először, szeptemberben másodszor. Sok helyen jártak, persze Budapesten, azután Szentendrén, Visegrádon, Egerben, Pécsen, Szegeden, a Hortobágyon, a Bükkben és a Balatonnál. A sorozat egyharmada beszélt nyelvi szituációkat dolgoz fel, „színészei” magyar egyetemisták. Másik egyharmada kulturális, történeti, a harmadik harmad pedig országismereti témákat.

A hatszor tizenöt perces sorozat finn nyelvű televíziós változata december végére készül el, 2005 tavaszára meglesz az angol, német és svéd változat is, és az egész megjelenik DVD-n is, választható nyelvű feliratozással.

– Rengeteg anyagot gyűjtöttünk össze – meséli Marjatta –, lehet, hogy még egy dokumentumfilmre is futja belőle. Augusztus végén, a magyartanárok konferenciáján bemutattuk a tervet az összes külföldi lektor-nak, és mindenki lelkesen fogadta. Azt reméljük, hogy egyetemes érvényű dolgokat tudunk megmutatni, és nem kizárólag finn szemmel néztük Magyarországot.

A sorozat része a *Survival* (Életben maradni) című finn–magyar–észti koprodukciós programnak, amelyet az Európai Unió finanszíroz. A tankönyvek, hanganyagok, tanári segédanyagok megírására, összeállítására, szemináriumok megszervezésére és a filmkészítésre vonatkozó támogatást az EU Socrates Lingua 2 pályázatán nyerték el az alkotók.

Úgy tűnik, fellendült az érdeklődés irántunk Finnországban, csak az idén harminc városban indítottak magyar nyelvtanfolyamot. Ennek a filmsorozatnak az elkészítését is azért határozták el, mert úgy látták, so-

kan szeretnének többet megtudni Magyarországról hang, kép, könyv segítségével. Finnországban csak kevesen tudják fogni a Duna Televíziót, ritkán vetítenek magyar filmeket, nehéz tehát vizuálisan képet kapni rólunk. Pedig aki egyszer eljött Magyarországra, vizsztatér, nemcsak a szép tájak, hanem az emberek miatt – mondja a Finn–Magyar Társaság igazgatója. Tapasztalatból beszél, a társaságnak ötezer tagja van, és mind olyanok, akik beleszerettek a magyar kultúrába. Az idősebb nemzedék tagjai közül még élnek azok, akik a második világháború előtt leveleztek magyarokkal. A fiatalabbak közül jó néhányan finn szakosok az egyetemen, tudnak a nyelvrokonságról, és kíváncsiak a nyelvet beszélő emberekre s az országukra. Ahogy a zene-szeretők és a különböző szakmák képviselői is, akik éppen szakterületüknek köszönhetően kerültek kapcsolatba egymással.

A Finn–Magyar Társaság szorosan együtt dolgozik a magyar nagykövetséggel és a Pap Éva által vezetett helsinki Magyar Kulturális és Tudományos Központtal, amely jövőre lesz huszonöt éves. (Marjatta is ebben a központban töltött hat évet.) Ugyanott van az irodájuk, aki betér hozzájuk, sokféle információt kaphat ott helyben egyszerre. (A helsinki magyar központ párja, a Finnagora az idén március végén nyílt meg Budapesten, a Dózsa György úton.)

Ősszel minden finn iskola kap Magyarországot bemutató anyagot. Hatodszor szervezik meg a Finn Oktatási Minisztérium segítségével az általános iskolákban, gimnáziumokban és szakközépiskolákban a magyar hetet. Október 17-én újra megrendezik Helsinki műemlék vásárcsarnokában a *Vasárnapi séta Magyarországon* című programsorozatot. Lesznek előadások, koncertek minden zenei műfajban, gasztronómiai bemutatók és így tovább. Novemberben jelenik meg az első finn történelemkönyv Magyarországról, Olli Vehviläinen professzor és Juhani Huotari munkája. Készül az új finn–magyar szótár, szükség van rá, mert nagyot változott a világ, új szavak, kifejezések születtek.

Megtudom Marjattától, hogy a Finn–Magyar Társaságnak ötvenöt városban, községben működik helyi szervezete, és bizonyára van részük abban, hogy ötvenegy finn városnak van magyar testvérvárosa élő, komoly kapcsolatokkal, nem formálisan. Diákok, tanárok, művészek jönnek-mennek, és sok mindent el tudnak érni, ha elég aktív a társaság helyi csoportjának a vezetője. Márpedig rendszerint aktív, mert hobbiból, lelkesedésből teszi, amit tesz.

– A magyarok már a rendszerváltozás előtt is tanulhattak finn kollégáiktól az NGO-król, a nem kormányzati szervezetekről vagy később az EU működéséről.

„Virágnyelvre”, „bikkfanyelvre” soha nem volt szükség az országaink között – állítja mosolyogva Marjatta, és fontosnak tartja megjegyezni –: politikai vagy gazdasági haszna soha nem volt annak, hogy valaki a társaság tagja.

A finnugor népek augusztusban megrendezett tallinni világkongresszusán sem használt virágnyelvet Pusztay János nyelvész, aki az Oroszországban élő finnugor nyelvcsoporthoz tartozók lélekszámának vészes fogyásáról számolt be, drámai számokat idézve, s ezzel nem kis vihart keltett. Marjatta Manni-Hämäläinen úgy látja, igaza van a magyar professzornak, hogy felhívja a nemzetközi közvélemény figyelmét ezekre a kis népcsoportokra és kultúrájukra. Tőle tudom, hogy Pusztay János után egy finn hölgy „gyilkos nyelvekről” beszélt a konferencián, és hangsúlyozta: egy nyelv sem lesz soha „öngyilkos”, „gyilkos” nyelv viszont minden olyan nyelv lehet, amelyik elfojt egy másikat. Például a finnugor népeknél ez az orosz, a lappoknál a finn, de a sort lehetne folytatni. A remény ott fogy el, ahol ez a folyamat odáig jut, hogy a gyerekeknek nem szabad az anyanyelvükön beszélni, tanulni. A rendeletek önmagukban nem elegendők, ha nem tudják elérni, hogy be is tartsák őket.

Helsinkiben a Finnországi Nyelvek Kutatóintézetében, amelyet a finn állam tart fenn, folyamatosan vizsgálják a finnt, a svédet, a szami nyelveket, a romanit és a finnországi jelbeszédet, és tenni is akarnak értük. Finnország hivatalosan kétnyelvű ország. Noha lakosságának csak mintegy hat százaléka svéd, az iskolákban mindenütt kötelezően tanítják a svéd nyelvet, ha nem is mindenütt egyenlő színvonalon. És a feliratok általában kétnyelvűek.

Ferch Magda